

Angrep mot kjønnsfriheten: Unge jenters erfaringer med uønsket beføling

Ingrid Smette og Kari Stefansen,
NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus

<http://blogg.hioa.no/voldsprogrammet/>
@Voldsprogrammet

Bakgrunn

Kari Stefansen, Ingrid Smette, Dagmara Bossy (2014),
Tidsskrift for kjønnsforskning, 38 (1),

Når unge jenter krysser av for at de har blitt utsatt for
uønsket beføling i et spørreskjema – hvilke opplevelser
ligger bak avkrysningen?

- ✓ variasjon i type hendelser
- ✓ variasjon i opplevd krenkelse

Uønsket beføling

- ✓ Mange jenter opplever uønsket beføling i løpet av ungdomstida, men lite kunnskap om fenomenet.
- ✓ Handlinger som ofte blir bagatellisert, kategorisert som «minor events» (jf. Smart 1995)
- ✓ Hverdagsspråket: tafsing, klåing – bare handlingene?
- ✓ Juridiske kategorier: formelle og «livløse» – bare makten?

Kan vi utvikle begreper som som er mer erfaringsnære, som fanger bredde i opplevelser, samtidig som de synliggjør krenkelse og makt?

Teoretisk utgangspunkt

Et kontinuumperspektiv (Kelly 1999, Smart 1995)

To betydninger av kontinuum

- ✓ Det som er felles for ulike hendelser – hva forbinder dem?
- ✓ En sekvens av hendelser det kan være vanskelig å skille fra hverandre – hvordan identifisere og begrepsfeste ulike typer hendelser?

Materialet – åpne svar i survey

- Kvalitative beskrivelser av ”uønsket beføling” eller voldtektsforsøk
- Hentet fra spørreundersøkelsen Ungvold gjennomført av NOVA i 2007
- 7033 avgangselever i videregående skole deltok
- Ca 1000 respondenter beskrev uønskede seksuelle hendelser

Kan du beskrive hva som skjedde?

- ✓ **Jenter** som hadde krysset av for uønsket beføling eller voldtektsforsøk, og oppgitt venn, bekjent eller ukjent som utøver
- ✓ "Kan du beskrive hva som skjedde og hvem som var involvert (uten å nevne navn)? (n=128)
- ✓ Tre kategorier beføling i materialet:

«Seksualisert invadering»

«En klassekamerat tok meg på brystene. Det var ganske åpenlyst; midt i gangen på skolen.»

«Det var ofte slike folk på de festene jeg var på i 13-årsalderen og mange klådde og lignende.»

«Var på en fest og skulle passere en gutt som la hånda i skrittet mitt.»

- ✓ Skjer på offentlige arenaer
- ✓ Flyktige hendelser
- ✓ Ment for andres blikk – har et framvisende aspekt
- ✓ Lett å bagatellisere – ”boys will be boys osv”
- ✓ Konsekvenser
 - Jenter: krenkelser av retten til kroppsbeskyttelse, «blir kropp», markert som seksuelt objekt – rammer jenter som kjønn (Carol Smart)
 - Gutter: skaper skiller mellom gutter, opprettholder tøff, heteroseksualisert maskulinitet

«Utprøvende beføling»

«Han prøvde seg bare, var ikke stort. Han ga seg med en gang jeg, da jeg sa ifra.»

«Han tolket «signaler» som jeg ikke sendte ut – misforståelse.»

«Jeg og en gutt/mann, vi var venner. Var egentlig greit fordi det ble avsluttet når jeg sa stopp at det ikke var greit, men jeg måtte si ifra. Da stoppet alt, men er fortsatt venner.»

- ✓ Skjer i typiske sjekkesituasjoner
- ✓ Berøringen uttrykker romantisk eller seksuell interesse, bekrefter attraktivitet
- ✓ Klønete framstøt fra guttens side
- ✓ MEN: et tvetydig element i mange beskrivelser: «det gikk bra» - påminnelse om jenters sårbarhet for å bli krenket mer alvorlig
- ✓ Kelly: det at noe mer alvorlig *kunne* skjedd farger den mindre alvorlige hendelsen – fenomenene «shades into one another»

«Aggressiv beføling»

«Plutselig lå han over meg. Presset meg ned i gulvet. Jeg kunne nesten ikke røre meg, han fikk meg til å beføle han og runke han mot min vilje. Han var klar over at det var mot min vilje.»

«Jeg var veldig beruset og hadde sovnet i en seng. Jeg våknet av at en kom inn mens en annen gutt hadde hånden nedi buksa mi. Tror han kom inn og fikk stoppet det, men har aldri fått svar på det.»

- ✓ Typisk på sjekkearenaer, festen, men også andre steder – bilen, hjemme
- ✓ Befølingen ledsaget av (serier av) *tvangshandlinger* – fysisk makt, utnyttelse av rus, søvn, frihetsberøvelse
- ✓ Graden av pågåenhet: han gir seg ikke
- ✓ Tolkning: **grov krenkelse, men noe annet enn voldtektsforsøk**

Voldtektsforsøk

- Maktbruken enda mer direkte, grov (?)
- Primært: han vil noe mer enn beføling
- Forløp avbrutt – indikerer at resultatet ellers kunne ha blitt voldtekt

«Han tok av meg klærne oventil mot mitt ønske og befølte brystene og ellers på kroppen. Prøvde å rive av meg buksene, men jeg fikk hindret han og kommet meg unna situasjonen. Hendte alene hjemme hos han, ingen andre tilstede.»

Forskjeller og likheter

- ✓ Seksuell invadering, utprøvende og aggressiv beføling – på samme tid like og ulike fenomener.
- ✓ Reproducerer kjønnskultur der jenters kjønnsfrihet (jf. Tove Stang Dahl) er mindre selvsagt enn gutters
- ✓ Ulikheter - framvisning, tvang, dobbelt betydning

Implikasjoner

- ✓ Også ”milde” former for uønsket beføling kan skape en opplevelse av å bli redusert til kropp.
- ✓ Beføling skiller seg fra voldtekt og voldtektsforsøk – men kan være svært krenkende og aggressiv, og bør vies mer oppmerksomhet
- ✓ Vi må også åpne for at jenter kan fortolke noen erfaringer med uønsket beføling som uproblematisk, romantisk interesse – ikke som krenkelse.

The background is a solid blue color with a white line-art pattern. The pattern consists of overlapping, stylized human figures and shapes, creating a sense of a dense crowd or a group of people. The lines are simple and clean, with some figures having visible heads, shoulders, and limbs. The overall effect is a busy, interconnected network of white lines on a blue field.

Takk for meg!